

Gözýaşda görnen keşpler / fantastiki hekaýa

Category: Haýwanat dünýäsi, Kitapcy, Mistika we fantastika, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Gözýaşda görnen keşpler / fantastiki hekaýa GÖZÝAŞDA GÖRNEN KEŞPLER

Erkana ilin şemalynyň öwsüşi-de biraýry bolar ekeni. Garagumyň gök begres ýapynan gollary keselhanadan çykan badyna Meret mergeniň ünsüni özüne çekdi. Kanalyň kenarynda ýerleşýän »Bagt» sanatoriýasynda alnyp barylýan iş köpdi. Bu ýerde oňat dynç almaga ähli mümkünçilik bardyr. Sanatoriýanyň wraçlary uzak wagtlap uka giden adamlary yzygiderli oýatmak bilen meşgullanýardy. Meret mergeniň hem soňky gezek uklanyna şu ýyl kyrk ýyl bolupdy. Lukmanlaryň gözegçiliği Meret mergeni hem agyr ukudan oýardy. Ol ukudan oýanan badyna daş-toweregrine içgin seretdi. Hoştap howa mergeniň göwnüni göterdi. Mergen uzaklara ýaýylyp gidýän Garagum çölüne ylas bilen syn etdi. Görsene! Meret mergenem birtowra adam-da! Ol ukudan açylan badyna toweregrine gözläp çölüň bu tebigatyny içgin synlady, ondan özboluşly lezzet aldy. Dogrudanam, kanalyň kenaryndaky gök otlara, gök baglyga bürenip oturan bu sanatoriýada Meret mergeniň ünsüni çeken zatlar köp boldy. Ol ýerinden turdy-da, köne endigine görä, eline iki nilli aw tüpeñini aldy. Awçylyk Meret mergeniň ömürboýy meşgul bolan pişesi ahyry. Onuň tüpeñli ýola düşenini geňlän adamam bolmady. Sanatoriýadaky baş lukmanyň aýdyşyna görä, kyrk-elli ýyllik ukudan açylan adamlar özuniň şol oýa wagtyndaky hereketlerini etmelimiş. Muňa sanatoriýanyň hemme işgärleri hem pugta göz yetirýärdiler. Meret mergen ukudan açylan badyna ünsüni çole gönükdirdi. Ol göm-gök öwsüp duran alyslara uzap ýatan sähralyga ýetmäge howlukdy. Baglardyr ekinzarlyk köpelip, birmahaldaky çöllükler azalypdyr. Häzir bu ýerleriň gözelligi göwnüni göterýär. Meret mergen ýaşlygyny awçylyk edip

geçiripdir.

Ol bu özgerişleri ilkinji synlanynda başga bir ýere düşendirin diýip pikir etdi. Sähralygyň içinde indi ol on üç gündir öz awçylygy bilen gümra. Sanatoriýa tarapyndan nobatçy goýlan bir işgär hem mergeniň bu hereketlerine onçakly üns bermeýärdi. Meret mergen gojalydpdyr. Emma ol şonda-da çölüň alyslyklaryna guwanmak bilen syn edesi geldi. Uzak ýyllaryň dowamynda ol özünüň awçylyk kärine ýene-de başlanyna şatlanan bolsa-da, öz etmeli işlerini kellesinde aýlap çykdy. Onuň çep egninde aw turbasy bardy. Ol gök otlaryň düşek bolup ýatan keşbini döweläp çölüň içinden gidip barýardy. Ýagdaý kyrk ýyl mundan öñküsinden büs-bütin üýtgesikdi. Indi ozalky döwürde depe baryny söküp tapylýan çöl haýwanlary adam bilen bireýýäm ysnyşyp gidipdirler. Ana guba keýik owlajygy bilen depäniň üstünde hezil edip oýnap ýör. Olaryň göwnüne ynsandan gaçmalydyr diýen pikir gelenok. Ine-de bir maral towşan Meret mergeniň ýanyна geldi. Özüniň dürli-dürli oýny bilen mergeniň ünsüni özüne çekdi. Ol egnine alyp barýan tüpeňine ykjam ýapışanyny hem duýmady. Ol birden çaltlyk bilen ýanyна gelen towşanyň artky aýagyndan tutdy-da ýokary galdyrdy. Görsene, mergeniň sag eli howada gaýmalady. Ýöne az wagtdan soň onuň eliniň bady gaçdy. Ysgynsz hala geçdi. Bir görse, towşanjyk çägäniň üstünden bökejekläp, yzyna bir naýynjarlyk bilen seretdi. Towşan uzaklaşyp gitdi. Goja titredi. Onuň sag elindäki tüpeňi ýere gaçdy. Oýlandy. Emma akja towşanyň näme üçin ynsandan gaçmaýanlygyna onçakly göz ýetirip bilmeli.

Jereniň gözýaşlary

Meret mergen ýoluny dowam etdirdi. Ine-de hol uzaklardan görünýän ak urpaga çykdy. Ak urpagyň üstünden dürli haýwanlaryň, jandarlaryň yzy dürli taraplara ugur alyp, mergeniň ünsüni sowdy. Ol yzlary hyrydar synlap çykdy. Her yz şol jandaryň bolşuny, häsiýetini aýdyp dur diýen netijä geldi. Öwrülip öz yzlaryna seretdi. Ak urpagyň üstündäki galdyran yzlarynyň ýüzünde gara tegmil döräpdir. Bu nämäniň alamatyka? □ diýip, mergen uludan bir demini aldy. Onuň oýlanmasý uzaga

çekmedi. Yzyna akja owlagyny tirkäp urpaga dyrmaşan keýigiň şorja çekdirmesi baradaky arzuw onuň öñki pikirlerini puja çykardy. Akja owlakdyr jeren awçydan gaçjak hem bolmady. Şonda-da sag eli ysgynsz goja çölüň bu ajaýyp gözelligine tarap gyssandy. Olaryň golaýyna bardy. Goşa nilli tüpeňi ene jereniň dösünden nyşanlady. Goja goşanyň gulagyny sag eli bilen gysyp bilmədi. Tüpeňiň gundagyny çöp dösüne diräp, çep eli bilen jereni awlaryn diýip oýlandy. Tyrk-tyrk! Gojanyň goşasy göçmedi. Ol tüpeňiň oklaryny ýene-de bir gezek gözden geçirdi. Oklar dur! Awçy ahmyrly halda özüne golaýlaşyp gelýän owlakly jerene hyrydarlyk bilen seretdi. Ak jeren alty ädim awçynyň golaýyna gelende, gojanyň nyşanalan tüpeňi göçdi. Indi uzak ýyllardan bări beýle güňleç sesi eşitmedik çöl haýwanlarynyň ählisi hem ak urpaga ýetmäge howlukdylar. Göñsi ses eden zady görmek islediler. Ak jereniň häzir gözleri balkyldap durşuna doňup galypdy. Awçynyň oky oña öz täsirini birkemsiz ýetiripdi. İne birden jereniň gözünden çogup çykýan aky gözýaşlar sile öwrülip, çägäniň üsti bilen akyp ugrady. Geň zat: ol çägä siňeyin hem diýmän arkaýyn akym bilen akyp ýatyrdy. Awçyny geň galdyran hekaýat hem ine şu pursatdan soñ başlandy. Gojanyň gözlerine naýynjar seredip duran ak jeren dyza çökdi. Bu tebigat dünýäsiniň gözelliginiň adamlara her hili kynçylykly wagtda hem goýýan hormaty bolsa gerek. Ak jereniň gözlerinden akýan ýaşlar gojanyň duran ýerine hem akymny peseltmän ýetdi! Geň zat, ine jereniň gözünden akýan bulak gojanyň dyzyna ýetdi. Birdenem kesildi. »Bu nähili elhenç hadysa» diýip goja awçy içinden ahmyr etdi. Hyrcyny dişledi. Goja aýaklaryny gozgap, öñe hereketlendirmekçi boldy. Bolmady. Ak jereniň gözünden dörän bulak doňup galypdyr. Ol günüň şöhlesine ýaldyraýardy. Meret mergen ysgyndan düşdi. Günüň nuruna lowurdap görünýän doňaklyk oña köp zatlary ýatlatdy. Jereniň gözünden akan bulak täsin görnüş emele getiripdir. Meret mergen dyzyny epip, bu gudrata içgin-içgin syn etdi. Jereniň doñan göz ýaşlarynyň arasynda ol ine şeýle täsin zatlary görüdü. Bu nähili beýle bolýarka? Ol ýarym asyrlap awçylyk eden bolsa-da, jereniň gözlerinden akýan göz ýaşlarda suratly şekilleri ilkinji gezek su ýerde gördü.

Jereniň gözünden akyp dörän bulak gudrat kem-kemden özuniň görmüsini üýtgetdi. Täsin suratly alboma öwrüldi. Meret mergeniň elliři titräp başlady. Kütelen görejini täze dörän täsin suratlara geçirdi. Albomyň gaty açyldygyça öñki gagşap oturan awçynyň maňlaýy derçigip, ýüzüne der inmäge başlady.

Ýolbars mertligi

Elleri titräp oturan awçy albomyň ilkinji sahypasyny açdy. Meret mergen bu ýerde özuniň ýigrimi ýaşlaryndaky keşbini görüp haýran galdy. Aw tüpeňi hem gerdeninden asylgydy. Ol Babyr dagyna tarap ugrady. Bu ýer gaplañdyr şirleriň agaýana höküm sürüp gezýän ýerleri. Gyzgylt öwsüp duran syh-syh tüýli ýolbarsyň keşbi awçynyň şol ýyllarda eden bir etmişini ýatlatdy. Ýolbars öz öwrenen ýodasy bilen gelýärdi. Ertirden bări oña garaşyp oturan Meret mergen tüpeňine ok sürýär. Nämé üçin? Ýa-da ýolbars Meret mergene haýbat atdymyka? Belki-de, şeýle bolandyr. Ýa-da Mergeniň nämedir bir zadyna ýolbars zyýan berdimikä? Ýok-ýok! Ýolbarsyň beýle işe baş goşmaýanlygy mälim. Hatda ol şol gezek hem Meret mergeni görende hormat bilen ýoldan sowlup, awça ýol beripdi. Uçut gaýadaky kiçijik ýodadan emaý bilen ýöräp geçipdi. Onuň hiç tarapa seretmäge ýagdaýy ýok ýalydy. Uçut gaýadan aşak gaçmak howpy şol gezek ýolbarsy howatyrlandyrmady. Ýolbars şeýle pursatda Meret mergeniň elindäki tüpeňine gaharly seredipdi. Tüýlerini hüfferdipdi. Emma ol gezek ýene-de özuniň ýolbarsdygyny subut edipdi. Çydamlylygyny, sabyrlylygyny, mertligini görkezipdi. Uçut gaýadan aşak gaýdýan ýodanyň bir çetindäki äpet daşa aýagyny diräp durupdy. Ýolbars şol daşa özuniň ähli agramyny berip, Meret mergeniň geçip gitmegine mümkünçilik döredipdi. Meret mergen şol ýodajykdan ýuwaşlyk bilen geçibem gidipdi. Mergen hol aňyrraklara barýança ýolbars özuniň durkuny üýtgetmän, oña seredip durupdy. Megerem, ýolbars mergeniň batyrlygyna özüce guwanandyr. Onuň bilen içgin dostlaşmak hakynda göwün ýüwürden bolmagy hem mümkün. Ýolbars edil ukuda ýaly şu pikirleri başdan geçirýärdi. Ol adamyň batyrlygyny, merttligini ýene-de bir gezek ýatlapdy.

Oňa ýürekden guwanypdy. Meret mergen ýolbarsyň bu häsiýetinden özüce many çykarypdy. »Ýolbars menden gorkany üçin şeýle hereket edýär!» Meret mergen ýoldan geçýänçä ýolbarsyň hol uzaklara garap duran keşbi awçynyň ýadyna düşdi. Ýolbars kellesiniň we boýnunyň tüýlerini hüffertdi. Arkasynyň tüýi gytyjak bolanson, bili örän gysby görünýärdi. Ol Meret mergene ýol berenine özüce guwanypdy. Ýolbars goja dagyň kemerini syryp, öz höwrüniň ýanyna ýetmäge hyýallanypdy. Dünýäde ýekelikden kyn zat ýok ahyry. Meret mergeniň tüpeňinden çykan ilkinji okuň sesi gaýalary ýaňlandyryp gitdi. Ýolbars bärsine seretdi. Meret mergenden haraý islän ýaly butnaman durdy. Ýolbars mertdi. Şol mertligi üçin hem bu jülgede oňa hormat goýýardylar. Ol Meret mergeni gara reňkli demir taýak göteren Meret mergen namart bolup çykdy. Tüýleri elwan öwsüp duran ýolbarsyň maňlaýyny nyşanalap atan oky jülgäniň bezegi buýsançly şiriň gözleriniň ahmyrly ýumulmagyna getirdi. Tüpeňiň nilinden çykan oka hol ilerdäki goja daglaryň gaýalary zaryn-zaryn ses etdi. Ýolbarsyň ölümü äpet uly dag daşlarynda sarsdyran bolmaga çemeli. Emma »Meret mergen ýolbars awlapdyr» diýen şöhraty almaklygy ýüreginde besleyän awçy bu zatlardan habarsyzdy...

Goşa gumry

Ak jereniň gözlerinden szylap doňan bulak goja awçynyň aýaklaryny gysyp ugrady. Awçy bir azajyk dikeldi. Özüne naýynjar bakyp duran jereniň gözleri onuň ýüreginden parran geçdi. Galpyldady. Jereniň gamly gözlerine sereden awçy ömründe ilkinji gezek şu gün ökünç bilen gözlerini ýumdy. Bolmady. Yene-de açdy. Aýaklaryny gysyp-gowrup barýan gudrata öz erkini aldyran Meret mergen hyrcyny dışledi. Gözelligi bet niýet bilen harlan awçy owlakdyr jereniň gözlerine mundan artyk seredip durup bilmedi. Aşak bakdy... A aşakda bolsa jereniň gözlerinden akan ýaşdan dörän albomda goşa gumrynyň suratyny gördü... Ah, ol guşa gumrular biri-birini şeýle bir gowy gerýärdiler. Olar säher çagy gogur-gogur seslenip, diňe bir awça däl, bütin oba adamlaryna-da lezzet berýärdi.

Gumrular adamlara näçe golaý ýaşasalar, özlerini şonça bagtly hasaplaýarmışlar. Hawa, Meret mergeniň ýadyna uzak ýyllardaky wakany salan goşa gumrynyň bolşy hem hut şeýledi. Olar ilki bilen-ä dag etegindäki awçynyň öýüniň ilersinde bir enaýy saýraşdylar. Özboluşlyja oýun etdiler. Al asmana göterlip, ýene-de yzyna dolandylar. Bu bolşa Meret mergeniň ejesi Maral daýza höwes bilen syn edip oturdy. Ol özünüň indi bir aýdan bări syrkawlygyny unudyp, tamyň güneşinde oturan ýerinden goşa gumrynyň hereketlerini gözden salman syn edýärди. Gumrylaryň öz dillerinde sözleýişlerinden Maral eje özüce yrym edip gowy netije çykarýardy. Olara guwanýardy. Megerem, ýeke ogly Merediň geljegi hakynda oýlanandyr. Birdenem, Maral ejäniň golaýjygyna patlap düşen gumrularlyn birisine batly degen kesek enäniň kelemenledip, gumra tarap ylgap gaýdanlygyny gördü. Agyr keseliň ejirini çeken ene dyzyna agram salyp, ýerinden turdy-da, eýýäm kesegiň zarby bilen gözlerini baky ýuman gumryny ýerden göterdi. Ahmyr bilen başyny ýaýkady. Maral eje ömründe ilkinji gezek ogly Merede käýindi. Ene gumrynyň ölümü haldan düşen Maral ejä agyr täsir etdi. Şol günüň ertesi bolsa bütin oba Maral ejäni gonamçylyga alyp gitdi. Meret mergeniň ýadyna ine şu wakalary salan suratdaky goşa gumrynyň biri uçup gitdi, beýlekisiniň ölümü bolsa Maral ejäniň ölümü bilen gabat geldi...

Meret mergen ine şu zatlary göz öňüne getirende »Ouf« diýip hopugyp, howa ýetmeýän ýaly zordan demini aldy. Birdenem albomyň yüzünde käkilik peýda boldy...

Käkilik gülküsi

Goja daglaryň arasynda ýaňlanan käkiliğiň gülküsini bir gezek eşidenler uzak wagtlap ýatlaryndan çykarmaýarlar. Hawa, gojaman çynarlaryň äpet göwreleri hem käkiliğiň gülküsini eşidende näzik görnüşe gelýärmış diýýärler. Bu käkilikleriň mylaýym, jana şypa beriji sesiniň ýakymlylygy üçin aýdylýandyr. Nähili ýagdaýda aýdylsa-da, käkilikleriň hoş owazynyň waspy hemiše oñatlyk bilen ýatanylýar. Käkiliğin dag eteklerinde höwründen azaşan çagyndaky owazyny eşitmedik awçy

azdyr... Jereniň gözünden akan bulakdan dörän albomdaky käkiliğiň görnüşi goja awçynyň hakydasyna onuň tebigat bilen baglanyşykly eden ýene-de bir günäsini janlandyrdы... Şol säherde Meret mergeni ukudan oýaran zat käkiliğiň gülküsi boldy. Käkiliğiň gülküsi dag gerişlerinde abadançylygyň höküm sürýändiginden habar berýärdi. Daňyň ümүş-tamyşynda ilki bilen goja daglaryň başlary agaryp ugraýar. Belent daglar günüň dogjagyny öñden görýärler. Olaryň bu bolşy ynsan bagtyna uly işler bitiren adamlary ýatladyp dur. Käkiliğiň gülküsi hem sähер salgymalarynda täsin lezzet berýär.

Şol gülküniň belent gaýalara düşmegi goja daglaryň wagtyhoslugyny artdyrýar. Ynha, bu günem gülküsini gaýtalap güldüler. Ene käkiliğiň gülküsi hemmeleriň ýüreginden turan bolmaga çemeli. Bütin daş-töwerek onuň sesini ylas bilen diňläp ýatyrdy. Hawa, käkiliğiň gülküsini diňläp, oña haýran galanlaryň biri hem Meret mergendi. Ol süýsenekläp käkilige golaýlady. Käkilik barýan ýoluny üýtgetdi. Meret mergene geregi hem hut şol bolsa nätjek. Käkiliğiň assa-assa basyp hol aşakda sonarlyga sowulmagy awçynyň arzuwlaryny ganatlandyrdy. Käkilik gök sonarlyga ýetiberende täsin-täsin owaz edip seslendi. Megerem, bu onuň ýekesireýän wagtynda bogazyndan çykarýan owazy bolsa gerek. Meret mergen näme üçindir, käkiliğiň ýekelikdäki şol saýramasyna özüce üns berdi. Ellerini galgadyp seslendi. Käkilik gök sonarlyga tarap heteketini çaltlandyrdy. Gyssanmaçlyk seresapsyzlyga getirdi. Jülgäniň bezegi käkiliğiň aýagy Meret mergeniň guran duzagyna düşdi...

Jereniň gözünden akan bulakdan dörän albomyň sahypalarynyň arasynda pasyrdaýan käkiliğiň ganatynyň şygyrdysy gelýän ýalydy. Henizem şol ses awçynyň gulagynda saklanyp galypdyr. Goja awçy Meret mergen özünüň tebigat dünýäsine eden hyýanatçylygyny ýadyna saldy... Öz ömründe tebigata, haýwanat dünýäsine kast etmek müdimilik ýatda galýan zat. Ol ömürlik ýüregiňe yza baryny berip durarmış.

Oýunmy ýa-da hile?

Meret mergen dyzyna ýetip duran bulagyň doňan görnüşli keşbine seredip haýran galdy. Ilki edil kinonyň lentasynda bolşy ýaly, mergeniň arzuwlary aljyraňny ýagdaýda geçip gitdi. Birdenem, tilkiniň hamy içine dakylan selinleriň her übtüğini bir ýere gaçyryp, täsin-täsin böküp, oýnap başlady. Görsene, ol tilkiniň hamy eýýäm lowurdap duran tilkä öwrülýärdi. Onuň guýrugyna, ylla kümüş-gyryndysy sepilen ýaly. Ol tilki şeýle bir oýunlar bilyän ekeni. Ylaýta-da, kümüş reňkli guýrugynyň oýunlaryny diýsene. Onuň hereketleri Meret mergeniň bar ünsüni özünde egledi! Tilki uzaklara gidip, ýene-de öñki ýerine aýlanyp geldi-de, öz oýnuny dowam etdirdi. Guýrugy kümüş reňkli tilki iň soňky gezek depä ýarmaşdy-da, Meret mergeniň gözünden ýitdi. Ömrüni awçylykda geçirgen mergen oýunçy tilkiden utulanyna gaharlandy. Gahar bilen tüpeňini şakyrdatdy: »Ýene-de bir gezek gözüme görünseň bolýar» □ diýip arman bilen içini geplettdi. Onýança-da gyzyl guýrukly tilki peýda bolup, Meret mergene dürlü oýunlaryny görkezip başlady. Gyzyl guýrukly tilkiniň oýunlary gyzyklydy. Golaýynda hezil edip oýnap ýören tilkiniň çep gözünden degen okdan soň, ýene-de bulak doňuň üstüne ilki çykan tilkiniň hamy içine dykylan selinlerini seçeläp oýnamaga başlady. Diýmek, ol tilki hem hama öwrülen eken... Bu mergeniň durmuşynda bolup geçen ýene bir wakany janlandyrıp görkezýärdi...

Ak aýragyň düýşi

Säher çagydy. Pessaý ýaz şemaly aýragyň ýüpek ýaly mymyk tüýlerini sypalap, janya şypa berýär. Gün guşluk ýerine golaýlaşypdy. Uzyn gjeläp tüpeňini şakyrdadyp, giň sähralykda haýwanlary bimaza eden awçy hem indi uklan bolsa gerek. Wah, şol awçydan tebil tapmadyk bolanlygynda ak aýrak ilerki sähralykdaky otluk ýerde hezil ederdi. »Bir doýmak – çala baýamak» diýip adamlar aýdýarlar-a! Şol sözleri aýraklar hem ýüreginden gaýtalasa, ony ýerine ýetirip bilse, baýamak kemi ýok-la!

Ak aýrak Ýelli gaýa diýlip ady höwes bilen tutulýan belentligiň çür depesine çykdy. Onuň mymyk tüýleri pessaý

şemala iki-baka yrandy. Ak aýragyň göwsi pessaý ösýän ýaz şemalyndan lezzet aldy. Ak aýrak şu ajaýyp howada uzyn gije dag diýmän, dere diýmän yzyndan galmadık awçyny ýatlanında bütin bedeni gagşap gitdi. Yerinden sähel gozganan ak aýrak uçýarmış. Ol gaza meñzäp barýarmış. Düýsünde düýnki atylan erkeç owlagy görди. Hawa, düýsünde gördi... Ak aýragyň ýadyna awçynyň atan boýnuzlyja owlagy düşdi... Ol kynlyk bilen dem aldy. Birden owlak öz atylan ýerinden bärлиgine gaýtdy. Ol bir kerseni gandan dolduryp gelýär. »Kaka içsene bu gandan. Juda tagamly. Meniň saglygyny baky arzuw edersiň häli!»

Akja owlak aýragyň öňünde kersen doly gany goýdy. Ak owlajyk: »Men bu kerseni awçy agadan diläp aldym» diýip ýyljyraklaýar. Şol wagt tüpeňiň niliniň içinden gan akyp, aýratyn bütin göwresini gyzyl reňke boýaýar. Ak aýrak bu gören düýsünden howatyrlandy. Sagyna-soluna seretdi. Owlak-da ýok, kersen-de. Ak aýrak sojap-sojap dem aldy... Ol bu ýerden tiz gitmäge synanyşdy. Çepine seretdi. Şol wagt bukuda ýatan awçynyň tüpeňiniň nilinden çykan ok ak aýragyň Ýelli gaýadan aşaklygyna agyp gaýtmagyna sebäp boldy. Ak aýrak özuniň arzuwçyl gözlerini açyp gitdi... Ak aýrak nebwürlik bilen kersendäki gany içdi.

»Ýüregim sowaýdy» diýip öz şatlygyny buýsanç bilen gaýtalady... Gözlerini sähelçe herekete getiren ýaly boldy. Irkilen ak aýragyň gözlerine hiç zat görünmedi...

Şagalyň toý çakylygy

Şagal geçen aşam uzyn gjeläp uklamady. Ol göwün-şatlygy, göz guwanjy kiçi oglunuň öýlenmegi bilen bagly bolan dabaralardan soň aşa tolgunýardy. Sary şagal toý günü düýnki çukura ýykylyp ölen dünýäniň etini ähli meslekdeşlerine deň-derman joşmagy ýüregine düwdi. Ol göz guwanjynyň toýuny bu güne çenli tutulan ähli toýlardan dabaraly geçirmek isledi. Şu wagt sary şagalyň ýadyna okdur aýraçylyk düşmeýärdi. Hatda ol hininiň ilersindäki ýylgynyň ýanyна baryp, belentliklere garap elini hem bulady. Bu şatlygyny öñ habar edenligine garaman, ýene-de bir gezek ülpetlerine ýatlatdy. Sary şagal bu toýda tokay

jandarlarynyň agzybir ýaşamaklaryny ilkinji maksat edinipdi. Toýda ähli jandarlaryň hem azda-kände şatlananlygy belli. Emma sary şagalyň begenjini diýip-aýdar ýaly däl. Şu pursatda sary şagal belentliklere, pesliklere näçe baryp geldikä? Ol belli däl. Bir zat weli belli. Her uzak aralyklara aýlananda şagalyň göwni göterildi.

...Şu pursatda Meret mergen öñünde ýaýylyp doňup galan gözýaşyň içine ýene bir gezek dykgat bilen seredesi geldi. Görsene! Ýigit çaglary jandarlara görkezen ganymlygynyň ýene bir netijesine Meret mergeniň gözü düşdi. Toý gününde bolany üçin bek ýadynda galandyrda! Sary şagalyň şatlygy oña ýaramady. Ol şagaly ulumsylykda, äsgermezlikde aýyplapdy. Meret mergeniň dogry çenäp atan oky sary şagalyň ýüregini çawap geçdi.

Şondan soñ şagal ýerinden butnamady hem. Sähelçe durjak ýaly etdi-de, agramyny ýere taşlady...

Jereniň göz ýaşyndaky şagalyň keşbi Meret mergene köp zatlary ýatlatdy. Onuň ýüreginde näme üçindir ýiti agyry peýda boldy... Meret mergen gözýaşda görnen şagalyň keşbine ömründe birinji gezek nebsagyryjylyk bilen syn etdi. Geçen günleri kinonyň lentasy ýaly bolup, gözünüň öñünden geçip gitdi... Iň esasy hem sary şagalyň tutan toýy kethudasyz galdy. Tüpeňiň sesinden jandarlaryň dargap gitmegi düzedip bolmajak başagaýlyk döretti...

Towşana □ dogduk depe»

Bu towşanyň mücesi kiçidi. Ol uly towşanlara meñzäp, bu gyzgyn sährada bir ýerde durman hereket et-dä! Beýle hereketi ol öñ hiç wagt etmändi. Onuň garnyndaky çebşejikleriň hem dünýä injek günü uzakda däl. Ine towşanyň sanly günden soñ, daşyny kiçijikler-çebşekler doldurar. Şonda ol bu gunküsü ýaly hereket edibem bilmez. Belki, şonuň üçindir ylas bilen oýnanlygy... Maý aýynyň salkyn günleriniň birinde ukudan turan Meret mergen ýowşanlygyň içinde hezil edip oýnap ýören towşana ylas bilen syn etdi. Ylla, surata düşürjek suratçy ýaly towşanjygyň sagyna we soluna geçeninde dyzyna agram salyp ädilmedi. Towşanyň oýnuna höwes bilen syn etdi. Ýowşanlygyň

ilersini sary çäge tutup ýatyrdy. Meret mergen towşanjygy ýowşanlykdan kowup çykarmak isledi. Emma görсene, bu bolýan zady. Towşanjyk doglan ýerinden daşary çykyp, uzaklara gidesi gelmedi. Ine şol wagtda hem Merer mergen açgöz nebisjeň awçylygyny subut etdi. Awçylar, adatça, bogaz janawara ýarag çenemeýärler. Belki, şu aýylanlary towşanjyk bilyändir. Şonuň üçin onuň şu ýowşanlykdan ara açasy gelýän däldir. Meret mergen öñden aýdylaýan geplere gulak gabartmady. Wagşylygyny etdi. Tüpeňiň oky towşanyň çep böwründen hem garnyndan degeninden soň, haş-ş edip demini aldy. Aslyýetinde, bir towşana iki ok atmak nämä gerekdi diýsene! Towşanyň garnyndan degen okuň zarby bilen çykan towşan çagajyklary gözlerini baky ýumdular. Meret mergen öz eden bu mergençiliği üçin guwandy. Bogaz towşanyň eti känbir halanmaýan bolsa-da, Mergen onuň damagyna pyçak goýdy...

Meret mergen gözýasdaky görnen towşanyň şekilinde öz ýaşlykda goýberen bir hatasyny ýatlady. Yürek agyrysy artdy. Sag eli bilen ýüregine tutan awçy çep taraplygyna agdarylyp gitdi. Onuň egnindäki tüpeňi bolsa ýere gaçdy... Bu hakykat şol tüpeňiň dagy-duwara atylmajakdygyna güwä geçýärdi.

(Soňy)

Giçgeldi AŞYROW. Mistika we fantastika